

Megkezdődött!

„Az idősebb és a fiatalabb testvér” (II. János Pál) a megemlékezésen. Dr. Grósz Andor elnök és dr. Erdő Péter bíboros

Dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke

80 Azt, ami a soá során történt, sem megbocsátani, sem jóvátenni, főleg elfelejteni nem lehet, ezért a ma élőknek több generáción túl is kötelességük feleleveníteni a történeteket, a félmillió magyar zsidó lemészárlását – jelentette ki a Mazsihisz elnöke a Holokauszt 80. évfordulóján a Dohány utcai zsinagógában.

Nem szabad hagyni, hogy a holokauszt, amely nemcsak a zsidóság, hanem az egész nemzet tragédiája is, kikerüljön a tudatunkból. Ez különösen fontos most, amikor az antiszemitizmus a világ számos pontján olyan magasságokig szökött, amit nem tapasztaltunk az elmúlt 80 év alatt.

1944. március 19-én, Magyarországon a nácizmus megszállásával megkezdődött a vészidőszak utolsó, legvéresebb és legborzasztóbb fejezete. A bedübörgő német egységek mellett megjelent az SS is, és az az Eichmann-kommandó, amelynek feladata a Horthy Miklós által vezetett államapparátussal együtt a több mint 800 ezer magyar zsidóság teljes megsemmisítése volt.

Ugyanakkor a magyarországi vészidőszak nem 1944-ben és nem a nácizmus megszállásával kezdődött, mert több tízezer halt meg munkaszolgálaton a keleti fronton, és nem szabad megfeledkezni a Kamenyec-Podolszkijba deportált 15 ezer zsidóról sem, akiket a németek lemészároltak.

Édesapám a német megszállásakor már munkaszolgálatos volt, a keleti fronton pedig már három éve pusztultak a munkaszolgálatosok. Az 1944-es tragédia a történetek kiteljesedése volt.

Mindez az államilag gerjesztett antiszemitizmus következménye volt, amelynek során megfosztot-

ták a zsidónak minősülő állampolgárokat a jogaiktól.

Az emlékezés a múltól szól, de a jelennek beszél és a jövőt alakítja. Ezért mindent meg kell tennünk, hogy minden új generáció tisztán nézzen szembe a múlt örökségével, és ismerje fel annak jelentőségét a jelenben. Ez azért fontos, mert a soá egész tragédiájának társadalmi feldolgozása Magyarországon – éppúgy, mint a többi érintett országban – még várat magára.

Tavaly október 7-én újabb támadás érte a zsidóságot: Izraelben civileket, csecsemőket, nőket és időseket mészároltak le és ejtettek tűzszul. Vagyis amikor az ellenségünk célja a zsidóság elpusztítása, nem elég csak beszélni és emlékezni, hanem szembe kell állni a világot azzal, hogy ismét a zsidók a célpontok.

Sikerült újra tömeghisztériát szítani a zsidóság ellen a kiprovo-kált háborúval, és ezt a művelt világ népei közül százezrek teszik magukévá, miközben a terroristák nem csupán a zsidókat fenyegetik, hanem a teljes modern civilizációt. De le fogjuk győzni az antiszemitizmus feltámasztott szellemét, nem fogunk lehajtott fejjel elvonulni. Ugyanakkor vigasz számunkra, hogy Magyarország példamutatón áll Izrael és népe mellett, példamutatón lép fel az anti-

szemitizmus ellen, és lehetővé teszi, hogy Magyarországon békében éljük meg zsidó mivoltunkat.

Tegyünk meg minden tőlünk telhetőt a közöny, a gyűlölet, a kirekesztés ellen, bárhol történik is a világban! Fontos, hogy küzdjünk egy olyan világért, ahol az ilyen szörnyűségek többé soha nem fordulhatnak elő – fogalmazott beszédében Grósz Andor.

Dr. Frölich Róbert országos főrabbi

Istenem, istenem, miért hagytál el engem? Ezt a sort hallottuk a zsolnában, és ez a kérdés már nyolcvan éve: miért?

A pár hete púrimkor felolvasott Eszter könyvében ott van a válasz egyik eleme, hiszen abban a zsidók elpusztítására törekvő gonosz hatalom már elkülönülő, nem keveredő népként jellemzi a zsidókat. A zsidóknak saját törvényeik vannak, s ezekhez jobban ragaszkodnak, mint az életükhöz, így tartja a gonosz Hámán. Azóta eltelt jó néhány évszázad, s ha visszatekinünk a zsidók szenvedéseire, akkor azt kell látnunk, hogy a vészidőszak nem nyolcvan éve kezdődött, hiszen meggyáztak neki a Hámán óta eltelt századok – mondta az országos főrabbi.

(A műsor részletesebben a honlapokon olvasható.)

Két nemzedék a színpadon. Nógrádi Gergely főkantor és Takács Fülöp

Schőner Alfréd Scheiber-díjas

Schőner Alfréd főrabbi, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem volt rektora kapta idén a Scheiber Sándor-díjat a zsidó tudományosságának és oktatásának szentelt életútjáért, rabbinikus tevékenységéért, valamint a történelmi egyházak közötti dialógus kialakításáért végzett tevékenysége elismeréseként.

A hívősvölgyi reprezentatív Ybl-villában tartott ünnepségen megjelent a hazai zsidó szervezetek számos vezetője – köztük dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke –, akiknek többsége korábban Schőner Alfréd tanítványa vagy kollégája volt az OR-ZSE-n, illetve a díj néhány korábbi kitüntetettje.

A laudációt dr. Szécsi József, a Scheiber Sándor-díj kuratóriumi elnöke tartotta. Indításként a jelen lévő Scheiber Mária, a professzor lánya által alapított díj névadóját idézte fel néhány anekdotával. „Scheiber Sándorra emlékezni felemelő és örömteli érzés, egy tudós férfiúra, aki két lábbal állt az akkori Magyarország valóságában, és megtette, amit a zsidóság, a zsidó tudomány megkövetelt. (...) A tudós, aki megélt a holokauszt borzalmát, összehozta a fiatalokat egy új életre. Egyszer a Magyar Rádió hivatali szobájában – még az átkosban – interjú készítették vele. Arra a kérdésre, hogy milyennek tartja a zsidó hitfelekezetet és a magyar állam viszonyát, lassan felnézett a plafonra, és így válaszolt: »Úgy érzem, mi most nászúton vagyunk!« Több kérdést nem tettek fel...”

Majd a kitüntetett életrajzát foglalta össze: „Schőner Alfréd 1948-ban született Nyíregyházán, a budapesti Zsidó Gimnáziumban, az Országos Rabbiképző Intézetben és az Eötvös Loránd Tudományegyetemen tanult. Rabbi, könyvtáros és művészettörténész diplomát szerzett.

A holokauszt az ő családját sem kímélte.

Szegeden, Budapesten rabbi, főrabbi, a rendszerváltást megelőző ciklusban országgyűlési képviselő volt. Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem első rektoraként tanított, de sohasem szakadt el a zsidó hitellettől, rabbinikus fel-

Fűrjes Zoltán helyettes államtitkár, Schőner Alfréd főrabbi, Soltész Miklós államtitkár

Fotó: MTI / Szigetváry Zsolt

adataitól. A teljesség igénye nélkül kell felemlíteni a rabbiképző állami akkreditációját, főiskolai, egyetemi, doktori képzéseinek megteremtését. Az egyetem tanáraként oktatott, szervezett, a zsinagógai hitéletben pedig végzet nap feladatait.”

A Scheiber-tanítvány Schőner Alfréd nem véletlenül lett a zsidó művészet világának kiváló ismerője, tanítója. Bejárta a neológ rabbi vallási és világi stúdiumainak világát. Rektorsága alatt valósult meg – emlékezett vissza dr. Szécsi József – a latin és az ógörög nyelv bevonása a tanításba, mert ezek nélkül nem lehet komoly biblikus oktatásról beszélni. Ugyancsak ebben az időszakban indították útjára a vallásközi konferenciákat. Schőner professzor jelentős írásbeli munkásságát bibliográfiai füzet is örzi.

Laudációját ezzel a jókívánsággal zárta: „Kívánjuk, hogy ad multos annos, bis hundert und zwanzig éljen családja, a zsidóság és mindnyájunk öröme!”

A díjat Soltész Miklós, az egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkár adta át, ám előbb néhány mondatban fölidézte saját életútját, és ennek kapcsán Schőner Alfréd néhány, nagyobb közösség előtt elhangzott, ma is érvényes gondolatát.

1988 nyarán mondta el az országgyűlésben: „Itt a Dunának van egy holtága is. A holtág talán még valamivel szebb. Egy eldugott kis részen gyökereitől megfosztott szomorúfüzet láttam, a vihar tépte ki. Tavaly újból arra járva, a természet különleges csodája folytán azt láttam, hogy néminemű rügy, levél, és még virág is volt a fán. Az idén már nem volt levél, nem volt virág, csak a gyökerek – azok kiáltoztak, mintegy mondva, hogy gyökér nélkül nem lehet élni!”

Ez a kép azóta is kísért, és természetesen nemcsak a természet ilyen rendjére, hanem az élet különböző területeire is igaz, hogy gyökér nélkül, múlt nélkül, hagyományok nélkül nem lehet élni!”

És így folytatta: „Saját közösségem egykori történelmi tapasztalataiból is ismerhető, hogy mit jelentett a közömbösség, és milyen nagyszerű fogalom az, ha az emberek nem közönyösek, hanem felemelik tiltakozó szavukat minden olyan ügyért, amely közösséget sért emberségben, gondolkodásban, anyanyelvben, múltjában és jelenében egyaránt. (...) A sírok, a temetők jelentik a múltat. Az erdő, az iskola, a templom, a színház jelentheti a jelenet. Az ember, az anyanyelv és a kultúra jelentheti a jövőt. S ha a gyökerektől megfosztatnak, akkor vajon milyen lesz a jövő?”

Schőner Alfréd három apróbb Scheiber-történettel reagált a köszöntésekre: 1969-ben, a Holdra szállás emlékeztető napján a professzor komoly arccal állított be a tanítványok közé, bejelentette a világra szóló eseményt, és megkérdezte, tudják-e, mi volt Armstrong első mondata a Hold felszínére lépve – majd a válaszokat helyesbítette: Báruc áta Ádonáj elohénu melech hólám, hálát adott az Örökkévalónak, hogy ez sikerült.

A másik: amikor Schőner szegedi rabbi lett, Scheiber professzor felhívta a figyelmét, hogy keresse meg ott Bálint Sándort, a nagy hírvé néprajztudóst. Fel is hívta telefonon, de az idős és betegeskedő tudós udvariasan kitérő választ adott. Schőner szerényen megemlítette, hogy a prof adta a tanácsot, mire Bálint: „Ha a Sanyi mondta, akkor jöhét...”

A harmadik egy itáliai tanulmányi kiránduláshoz fűződik: a rabbiképző tanárai, hallgatói, legalább hatvanan, felkeresték Giorgio Perlasca sírját. A venetói kis település temetőjében meglehetősen feltűnést keltett a kipát viselő társaság, amelyik a szépen rendben tartott nyughely kövén olvashatta, hogy a Világ Jámora nyugszik ott – és ez a szöveg héberül is fel volt vésvé. Aztán – némi tanácsalanságot követően – a magyar zsidók az olasz katolikus temetőben élékeltek a Tavaszi szél vizet áraszt kezdetű dalt, elhangzott az Osze sálom, majd Szécsi Józseftől latinul a Miatyánk...

Október 7. utáni költészet Izraelben

Fordítás Balázs Gábor, Fritz Zsuzsa, Kardos Ági, Komoróczy Szonja, Nika Géza, Shiri Zsuzsa és Szilágyi Erzsébet

Optikai csalódás

Egy új nyelv

Azóta a fekete szombat óta

A polgári védelem

társalgási parancsai

Kádis

2023. október 10.

Beeri

Anyák

Remény

Anyának mindig igaza van

Folyton ellenőrzöm, hogy lélegzel-e

Michael Zats

Michael Zats

Michael Zats

Lital Kaplan

Ászáf Gur

Elchanan Nir

Adi Blechman Sofer

Osnat Eldar

Iris Elias Cohen

Itay Lev

Yael Keidar

Optikai csalódás

Döbbenetes – minden ugyanúgy néz ki. Miközben semmi nem maradt ugyanaz.

Michael Zats

Egy új nyelv

Most megint olyan érzés, mint új bevándorló gyerekként. Olyan arcot vágok, mint aki érti, beleegyezően bólogatok, vagy tagadóan fejem rázom, de körülöttem mindenki egy más nyelvet beszél, amit most újra meg kell tanulnom: az október hetediké utáni hébert.

Michael Zats

Azóta a fekete szombat óta

Azóta a fekete szombat óta mindig azt feltételezzük, hogy ha lehunyva van is a szemem, nem alszom.

Álmokról se kérdezzetek, kerülöm a rémálmokat, mint a golyókat.

Michael Zats

A polgári védelem társalgási parancsai

Mi újság? – törölve, helyette kérdezendő:
Mit veszítettünk?
Mi ment tönkre?
Mi maradt?

Mi a pálya? – betiltva, helyette bevezetni:
Mi esett szét?
Mit temettünk?

A pimasz „Hogy vagy?” helyett borús arccal barátunkra nézünk, és megkérdezzük: Hogy áll a háborúd?

És erre a szigorúan és egyértelműen megvétózott szokásos „nálam minden ok” válasz helyett:

azt kell felelni, hogy „minden szétrepedt”, És az igazsághoz ragaszkodók azt felelik, „minden veszte”, „minden veszte”.

Lital Kaplan

Kádis

jitgádál vejitkádás smé rábá magasztaltassék és szenteltessék nagy neve a világon de senki nem jött szombat reggel több ezren hívták a nevét üvöltve könnyezve könyörögtek jöjjön már de ő épp megpihent minden munkájától semmilyen isten nem jött el semmilyen isten nem hozott megnyugvást

csak a sátán ünnepezt zavartalanul fel-alá táncolt a kibucok és a vérbefulladt fesztivál között tudósítónk csak folytatja a jelentést és közben néha nyeli a könnyeit van itt egy szénné égett kisbaba meg van egy elrabolt kisbaba meg van egy megárvult kisbaba meg van egy most született kisbaba még mindig anyja teteméhez köti a köldökzsinór még azt sem volt ideje megtudni mi lesz a neve amit majd felvésnek a kicsinyke sírkőre úgyis egyezik születése és halála dátuma hát így néz ki a kibuc miután a sátán beugrott látogatóba visszaadjuk a szót a stúdióknak csend most lőnek rakétázás is van csak kormány nincs csak irgalom nincs csak sikoltozás és képek kitörölhetetlenül kétezer-huszonhárom október hetediké

2023. október 10.

21:48, WhatsApp üzenet

Ha ismertek olyanokat, kik hajlandók sírokat ásni, küldjétek őket hozzám, mert nincs elég emberünk. Jöjjenek a Herzl-hegyre, reggel tízre, Legyen náluk ásó és egy üveg víz.

Elchanan Nir

Beeri

Mindjárt itt a tél, zokogó felhők öntözik a földet, melyből vörös szőnyeg nő; elsőként a szellőrózsa virul, de senki nem jön gyönyörködni benne. Majd a boglárka jelenik meg, de nincs körülötte fesztivál; végül a pipacs virágzik. Csend. Nincs senki. A védett virágokat már ősszel letépték.

Adi Blechman Sofer

Flandria mezején

Flandria mezején pipacsok nőnek Keresztjei közt egy temetőnek Ez jelöli a mi helyünket; s bár fenn az égen Még bátran szól a pacsrtaének Lenn, az ágyúörgésben nem hallod őket.

Mi vagyunk a halottak, kik pár napja még Élünk, elestünk, ragyogott ránk a naplemente Szerettünk, szerettek minket s most itt a vég, Flandria mezején.

Viaskodjatok Ti az ellenséggel; Átadjuk a fáklját elhaló kézzel; Vigyétek Ti azt magasra tartva. De ha hűtlenek lesztek hozzánk, mélyén a sírnak Mi nem tudunk aludni, bár pipacsok nyílnak Flandria mezején.

John McCrae (1915)

Anyák

éjjel összegyűlnek egyenként az, akinek lányát elrabolták, és véres fotója miatt nyugalomra nem lel az, akinek fia harc közben esett el az, akinek gyermekei mindörökké ottmaradnak a szűkös óvóhelyen a házban, a kibucban

az, aki csendben maradt a vonal túlsó végén, és bőrébe vájta a borzalmat időnként azt súgta, hogy szeretlek veled vagyok

itt vagyok halló?!

az, aki nem tudott elbúcsúzni

az, aki képtelen elszakadni egy filmrészlettől, ahol a fia még él az, aki szombaton úgy ébredt, hogy a halál tudata sarjadt benne éjjel, sötét szobámban, körbe-körbe járnak görnyedt vállal, nyughatatlanul, kialvatlanul anyák bárcsak ők lehetnének gyerekük helyében készen a fogságra vagy a halálra anyák még nem szoktak hozzá a járkáláshoz

éjjelente jönnek hozzám egyenként megölelem őket könyörülettel, a hiány érzetével, magamba szívom a bűntudatot, a tehetetlenséget, az ürességet, és némán megsimogatom a rájuk kényszerített új anyai jelzőt Osnat Eldar

Remény

ha egyetlen igaz ember van Gázában az biztosan nő anya vagy testvér akinek mellkasa rejtekében szív dobog a pusztítás közepette a romok között a gyűlölet fogságában összeszed egy gyereket az ellenség fiát lágyan suttog a fülébe megitatja tej, egy falat kenyér, mintha saját fia volna

Iris Elias Cohen

Anyának mindig igaza van

Anya azt mondta, mire felnövök, már nem lesz hadsereg. Anyának igaza volt. Még fel sem nőtem, és már most sem volt hadsereg. Nem volt ott, amikor kintről kiabálást hallottam. Nem volt ott, amikor apát annyira ijedtnek láttam. Nem volt ott, amikor kívülről berúgták az ajtót. Nem volt ott, amikor bebújtam az ágy alá. Nem volt ott, amikor hárman tartottuk a biztonsági szoba ajtaját. Nem volt ott, amikor az idő csak úgy megállt. Nem volt ott, amikor hirtelen bejöttek. Nem volt ott, amikor apát letépték anyáról. Anya azt mondta, mire felnövök, nem lesz hadsereg. Anyának igaza volt. És most csak meg akartam mondani neki, hogy mindig igaza van. Sírnam, kiabáltam, és ő még mindig csendben van.

Itay Lev

Folyton ellenőrzöm, hogy lélegzel-e

Bemegyek a szobádba a sötétben hogy lássam, ágyban vagy már jó ideje magasabb lettél nálam de még mindig őrööm álmodat Eltáv-ra jöttél de szennyeseden érződik a gépszír és a rettegés. ágyúkat javítasz de számomra még kislány vagy honnan tudjam, ha álmodban szomorú vagy, esetleg magányos? talán gyengéden megérintelek, ahogy születésed után, hogy ellenőrizzem, lélegzel-e, utána visszaalhatasz bezárom az ajtót hogy távol tartsam téled a vasárnapot.

Yael Keidar

